

ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТА ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ

Розкрито особливості дисциплінарної відповідальності адвокатів за порушення Правил адвокатської етики (ПАЕ). Уточнено підстави для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, удосконалення правил дисциплінарного провадження щодо адвоката, диференціювання видів санкцій, що можуть бути застосовані до адвоката.

Здійснено аналіз чинної редакції ПАЕ в контексті порівняння її з попередньою редакцією та внесено пропозиції з удосконалення положень чинної редакції ПАЕ. Розкрито важливість повернення до ПАЕ положень, що були наявні в попередній редакції, зокрема й закріплення у преамбулі єдиної системи критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката в дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісії адвокатури; повернення багатьох важливих положень до принципу незалежності та свободи адвоката у здійсненні адвокатської діяльності. Обґрунтовано, що встановлення в ПАЕ особливого порядку притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності у разі їхнього порушення є недоцільним.

У висновку зазначено, що норми ПАЕ не повинні дублювати процедурні (процесуальні) норми Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" та Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність. Використано такі методи дослідження, як порівняння й узагальнення – задля розкриття змін, унесених у чинну редакцію ПАЕ, аналіз і синтез, індукція та дедукція.

Ключові слова: правила адвокатської етики, дисциплінарна відповідальність адвоката, підстави дисциплінарної відповідальності адвоката, дисциплінарні стягнення.

Вступ. Актуальність теми дослідження зумовлено віднесенням до напрямів удосконалення інституту адвокатури конкретизацію підстав, процедур притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності та порядку оскарження рішення про притягнення до такої відповідальності, відповідно до п. 4.5 Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр., затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021 [1].

Уточнення підстав для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, удосконалення правил дисциплінарного провадження щодо адвоката, диференціювання видів санкцій, що можуть бути застосовані до адвоката, було передбачено в абз. 4 п. 5.6 Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015 [2], яка в цій частині реалізована не була.

Різні аспекти дисциплінарної відповідальності адвокатів досліджено у працях А. Авторгова, Н. Бакаянкової, М. Басуриної, А. Бірюкової, І. Бронза, Т. Варфоломеевої, Д. Ватмана, Т. Вільчик, Л. Волошиної, В. Галагана, І. Голованя, В. Гончаренка, С. Гончаренка, Ю. Грошевого, М. Джузи, В. Долежана, М. Женіної, О. Жуковської, В. Заборовського, В. Зеленецького, А. Іщенко, Т. Коваленко, К. Коваль, С. Логіново, В. Лукашевич, Є. Лук'янчикова, В. Маляренка, А. Меланчук, М. Михеєнко, О. Михайленка, Є. Моїсєєва, М. Погорецького, С. Подкопаєва, С. Прилуцького, Б. Розовського, З. Ромовської, С. Сафулька, В. Святоцької, О. Святоцького, М. Сегає, В. Сердюка, М. Сірого, Н. Сибільової, З. Смітінко, В. Сухоноса, В. Тertiшника, П. Хотинця, Д. Фіолєвського, Є. Фурси, С. Фурси, О. Яновської й інших науковців і практиків.

Виклад основного матеріалу. Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката за порушення ПАЕ регулюються переважно в розд. XI ПАЕ (ст. 66–70). На нашу думку, цей розділ з тексту ПАЕ слід вилучити з підстав, що викладені нижче.

Дотримання ПАЕ, відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" від 5 липня 2012 № 5076-VI (далі – "Закон") [4], є одним з основних (як зазначено у преамбулі ПАЕ), але не єдиним професійним обов'язком адвоката (ч. 1 ст. 11, п. 1 ч. 1 ст. 21 Закону).

Порушення ПАЕ – один із видів дисциплінарних проступків (п. 3 ч. 2 ст. 34 Закону).

Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката за порушення ПАЕ регулюються переважно розд. XI ПАЕ (ст. 66–70).

За порушення ПАЕ до адвоката можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому чинним законодавством про адвокатуру й адвокатську діяльність, а також рішеннями з'їзду, актами Ради адвокатів України, Національної асоціації адвокатів України (ч. 1 ст. 66).

У разі звернення зі скаргами щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення ПАЕ адвокатів, яких обрано до органів адвокатського самоврядування, чи якщо скаржниками стосовно порушення ПАЕ є адвокати, яких обрано до органів адвокатського самоврядування, з метою забезпечення неупередженості й об'єктивності під час розгляду зазначених скарг, голова Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури забезпечує перерозподіл та направлення таких заяв (скарг) для розгляду до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії іншого регіону, ніж регіон, у якому зазначений адвокат входить до органу адвокатського самоврядування (ч. 2 ст. 66).

Адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності за порушення ПАЕ його помічником, стажистом або особою, яка перебуває з ним у трудових відносинах, якщо:

- не забезпечив ознайомлення з ПАЕ свого помічника, стажиста або особи, яка перебуває з ним у трудових відносинах;
- не здійснював належного контролю за діями помічника, стажиста або особи, яка перебуває з ним у трудових відносинах, залученого ним до виконання

окремих робіт за дорученням, передбаченим договором між адвокатом і клієнтом про надання правової допомоги;

- своїми розпорядженнями і порадами або особистим прикладом сприяв порушенню ПАЕ помічником, стажистом або особою, яка перебуває з ним у трудових відносинах (ст. 67).

Відповідно до ст. 68 ПАЕ адвокат, який є керівником адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання (адвокати – члени колегіального керівного органу адвокатського об'єднання), може (можуть) бути притягнутий(ті) до дисциплінарної відповідальності за невиконання вимог положень ПАЕ, а також за прийняття ним (ними) рішень, що спричиняють порушення ПАЕ.

У випадках, коли в конкретній ситуації адвокату важко визначити варіант поведінки, що в певних обставинах відповідає би нормам ПАЕ, він може звернутися за роз'ясненням до Ради адвокатів України чи з'їзду адвокатів України.

Дії адвоката, що відповідають роз'ясненню Ради адвокатів України чи з'їзду адвокатів України, не можуть бути поставлені йому за провину і мати наслідком накладення дисциплінарного стягнення (ст. 69).

Відповідно до ст. 70 ПАЕ, що визначає загальні засади застосування дисциплінарної відповідальності за порушення ПАЕ:

- Під час застосування дисциплінарних стягнень за порушення ПАЕ та/або Професійних етичних (деонтологічних) норм поведінки адвокатів іноземної держави (у випадках, передбачених цими Правилами), що діють у країнах, у яких такі адвокати мають право здійснювати адвокатську діяльність, дисциплінарні органи адвокатури України мають виходити із загальних засад юридичної відповідальності, зокрема, повинні застосувати дисциплінарні стягнення лише за винні порушення (ч. 1 ст. 70).

- Адвокат вважається невинуватим у вчиненні дисциплінарного проступку і не може бути підданий дисциплінарному стягненню, доки його вину не буде доведено в законному порядку і встановлено рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності (ч. 2 ст. 70).

- Адвокат не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні дисциплінарного проступку. Обов'язок доказування вини адвоката у вчиненні дисциплінарного проступку покладають на особу, яка ініціює питання дисциплінарної відповідальності щодо адвоката (ч. 3 ст. 70).

- Звинувачення адвоката не може ґрунтуватися на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини адвоката тлумачать на його користь (ч. 4 ст. 70).

- Дисциплінарну справу щодо адвоката не може бути порушено за заявою (скаргою), що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку адвоката, а також за анонімною заявою (скаргою) (ч. 5 ст. 70).

- Не допускається зловживання правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії, зокрема й ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката без достатніх підстав, і використання зазначеного права як засобу тиску на адвоката у зв'язку зі здійсненням ним адвокатської діяльності (ч. 6 ст. 70).

- Щодо відносин дисциплінарної відповідальності адвокатів діє презумпція невинуватості (ч. 7 ст. 70).

Відповідно до ПАЕ адвокат іноземної держави, який здійснює адвокатську діяльність в Україні, може бути

притягнутий до дисциплінарної відповідальності не лише за порушення ПАЕ, а й за порушення Кодексу поведінки європейських адвокатів (якщо країна його походження належить до Європейського Союзу та/або Європейського співтовариства) та/або Професійних етичних (деонтологічних) норм поведінки адвокатів іноземної держави (у випадках, передбачених ПАЕ), що діють у країнах, у яких такий адвокат має право здійснювати адвокатську діяльність (ч. 3 ст. 3 та ч. 1 ст. 70 ПАЕ).

Чинна редакція ПАЕ затверджена Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. й оприлюднена на офіційному сайті НААУ 18 липня 2017 р. Розробка цієї редакції ПАЕ, на відміну від попередніх, на думку автора, відбувалася за відсутності транспарентності, а її прийняття за порушеннями ч. 8 ст. 54 закону [5].

Чинна редакція ПАЕ порівняно з редакцією ПАЕ, затвердженою Установчим з'їздом адвокатів від 17 листопада 2012 р., зазнала істотних змін, а саме:

- Із преамбули вилучено положення про те, що ПАЕ закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката в дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (вилучено сполучення "у дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури").

- Із принципу незалежності та свободи адвоката у здійсненні адвокатської діяльності (ст. 6) видалено багато важливих, на думку автора, положень, зокрема про те, що:

- *"адвокат зобов'язаний не допускати у своїй професійній діяльності компромісів, що впливали б на його незалежність, з метою догодити суду, іншим державним органам, третім особам або клієнту, якщо такі компроміси розходяться із законними інтересами клієнта та перешкоджають належному здійсненню адвокатської діяльності"* (ч. 3);

- *"адвокат не повинен займатися іншою діяльністю, що ставила б його в будь-яку залежність від інших осіб чи підпорядкувала б його вказівкам або правилам, які можуть увійти в суперечність з нормами чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність і цими Правилами, або можуть іншим чином перешкоджати вільному й незалежному здійсненню ним адвокатської діяльності"* (ч. 4);

- *"адвокат не повинен ділити гонорар, отриманий від клієнта, з іншими особами, окрім адвоката, що раніше виконував це доручення, та спадкоємців померлого адвоката, частково виконане доручення якого він прийняв" і встановлення протилежної норми, згідно з якою "Адвокат може ділити свій гонорар з іншими особами, якщо це не заборонено актами законодавства про адвокатуру й адвокатську діяльність"* (ч. 5);

- Роль Національної асоціації адвокатів України в забезпеченні незалежності адвоката (ч. 5 ст. 6) змінено шляхом вилучення положення про, те що Національна асоціація адвокатів України, органи адвокатського самоврядування в межах своєї компетенції мають усіляко сприяти гарантуванню незалежності адвоката.

- Принцип домінантності інтересів клієнта перейменовано на принцип пріоритетності інтересів клієнта (ст. 8), що, на думку автора, не відповідає принципу лояльності до клієнта, закріпленому у Хартії основних принципів європейської адвокатської професії [6].

- Принцип неприпустимості конфлікту інтересів (ч. 1 ст. 9) сформульовано не у відповідності із загальнови-знаними міжнародними стандартами, оскільки не враховано можливого конфлікту інтересів між різними клієнтами адвоката.

- З тексту вилучено ст. 31 "Етичні обмеження щодо майнових угод адвоката з клієнтом", яка передбачала, що адвокат не може укладати з клієнтом, доручення якого перебуває в його провадженні, договорів майнового характеру, окрім договорів про засоби забезпечення зобов'язань клієнта щодо сплати гонорару або погашення фактичних видатків, пов'язаних з виконанням доручення.

- Встановлено заборону адвокату із системи безоплатної вторинної правової допомоги на укладання договору на надання професійної правничої (правової) допомоги цьому ж клієнту у цьому провадженні, а також із цих самих чи пов'язаних з ними обставинах, за якими адвоката було залучено для надання безоплатної вторинної правової допомоги, що, на думку автора, порушує право клієнта на вільний вибір захисника, закріплене у ст. 59 Конституції України.

- З тексту вилучено багато положень щодо відносин із судом й особливостей поведінки адвоката в ході судового розгляду справи (ст. 42), заміна їх відсылкою нормою до процесуального законодавства, законодавства про судоустрій та адвокатуру, що не містять етичних норм професійної поведінки.

- Вилучено засаду колегіальності у відносинах між адвокатами (ч. 1 ст. 50).

- Рада адвокатів України, Національна асоціація адвокатів України наділені правом встановлювати за-сади адвокатської діяльності (ч. 1 ст. 50) всупереч п. 14 ст. 92 та ч. 3 ст. 131-2 Конституції України.

- Ускладнено порядок реагування адвоката на незаконні або неетичні дії колеги, встановлення обов'язку попереднього звернення до ради адвокатів регіону до реагування в порядку звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії (ч. 3, 4 ст. 52).

- Текст доповнено новим розділом про дотримання ПАЕ в мережі інтернет, положення якого передбачають:

- істотне обмеження адвоката у свободі висловлювань у соцмережах та під час поширення інформації у мережі інтернет;

- визначення допустимості участі адвоката в соціальних мережах суцільно на основі оціночних понять та залежно від розсуду органів, наділених правом офіційного тлумачення ПАЕ та дисциплінарними повноваженнями (ч. 1 ст. 57);

- визначення можливості встановлення додаткових професійних обов'язків адвоката рішеннями з'їзду та Раді адвокатів України (ч. 2 ст. 57) всупереч ст. 21, ч. 7. ст. 54 та ч. 4 ст. 55 Закону; запровадження десяти принципів використання адвокатом соцмереж, інтернет-форумів та інших форм спілкування в мережі інтернет, які в переважній більшості не відповідають принципам ПАЕ, яких адвокат має дотримуватись у реальному житті й інших відносинах (ч. 3 ст. 57), та принципам Міжнародної асоціації юристів (IBA) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій [7, 8];

- Частини 2, 3, 4 ст. 70 ПАЕ, які розкривають поняття конституційного принципу презумпції невинуватості, входять до ч. 7 ст. 70 ПАЕ, що призводить до дублювання положень ПАЕ [9].

Встановлення в ПАЕ особливого порядку притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності, у разі порушення ними ПАЕ, на думку автора, є недоцільним.

Через аналіз норм ст. 66–70 та практики їхнього застосування можна переконатись, що більшість положень цих статей, у тій чи іншій формі, повторюють відповідні положення Закону та Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність затвердженому рішенням РАУ від 30 серпня 2014 р. № 120 зі змінами та доповненнями [10], зокрема:

- У разі розгляду питання про порушення адвокатом ПАЕ, у рішеннях кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури містяться посилання як на ч. 1 та п. 3 ч. 2 ст. 34 Закону, так і на ч. 1 ст. 66, зміст якої їх фактично дублює.

- Положення ч. 2 ст. 66 повторює колізійну норму про перерозподіл Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури заяв (скарг) щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності адвокатів, яких обрано до органів адвокатського самоврядування, або якщо скаржниками є адвокати, яких обрано до органів адвокатського самоврядування та направлення таких заяв (скарг) для розгляду до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії іншого регіону, ніж регіон, у якому зазначений адвокат входить до складу органу адвокатського самоврядування (п. 22, 23 Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність)³.

- Норми ч. 2–4 ст. 70, що дублюють поняття конституційного принципу презумпції невинуватості, охоплюються ч. 7 ст. 70 ПАЕ та фактично є взаємовиключними; ці норми також повторюються у ст. 7 Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність.

- Норма ч. 5 ст. 70, відповідно до якої дисциплінарну справу щодо адвоката не може бути порушено за заявою (скаргою), що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступка адвоката, а також за анонімною заявою (скаргою), дослівно повторює абз. 2 ч. 2 ст. 36 закону.

- Норма ч. 6 ст. 70 про недопущення зловживанням правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, зокрема й ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката без достатніх підстав, і використання зазначеного права як засобу тиску на адвоката у зв'язку зі здійсненням ним адвокат-

³ Оскільки ч. 2 ст. 66 та п. 22, 23 Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність про перерозподіл Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури заяв (скарг) щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності адвокатів, яких обрано до органів адвокатського самоврядування, або якщо скаржниками є адвокати, яких обрано до органів адвокатського самоврядування та направлення таких заяв (скарг) для розгляду до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії іншого регіону, ніж регіон, у якому зазначений адвокат входить до складу органів адвокатського самоврядування, прямо суперечить ч. 3 ст. 33 Закону, відповідно до якої дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України, така колізія, на думку автора, може бути усунута лише шляхом унесення змін до Закону.

ської діяльності дослівно повторюють положення абз. 1 ч. 2 ст. 36 Закону.

Положення ст. 69 про те, що у випадках, коли в конкретній ситуації адвокату важко визначити варіант поведінки, який у певних обставинах відповідав би нормам ПАЕ, він може звернутися за роз'ясненням до Ради адвокатів України чи з'їзду адвокатів України та про те, що в разі, якщо дії адвоката, що відповідають роз'ясненню Ради адвокатів України чи з'їзду адвокатів України, не можуть бути поставлені йому за провину і мати наслідком накладання дисциплінарного стягнення, на думку автора, може бути перенесене до ст. 5 ПАЕ, яка визначає право офіційного тлумачення ПАЕ.

Така позиція, на думку автора, узгоджується з абз. 6 Преамбули ПАЕ, відповідно до якого ПАЕ: "слугують обов'язковою для виконання адвокатами системою орієнтирів при збалансуванні, практичному узгодженні своїх багатоманітних, іноді суперечливих професійних прав та обов'язків...", а також закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката".

А отже, на думку автора, норми ПАЕ не мають дублювати процедурні (процесуальні) норми Закону та Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність.

Схожу позицію висловлено у Звіті за результатами аналізу змісту правил адвокатської етики НААУ на предмет їхньої відповідності міжнародним стандартам [11].

Висновки. Щодо вдосконалення ПАЕ, крім пропозицій, висвітлених у Звіті за результатами аналізу змісту правил адвокатської етики Національної асоціації адвокатів на предмет їхньої відповідності міжнародним стандартам (2018) (які автор підтримує), слід унести до ПАЕ такі зміни:

- повернути до преамбули положення про те, що ПАЕ закріплюють єдину систему критеріїв оцінки етичних аспектів поведінки адвоката у дисциплінарному провадженні кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури;

- повернути до принципу незалежності та свободи адвоката у здійсненні адвокатської діяльності (ст. 6) важливі положення, вилучені у редакції ПАЕ від 9 червня 2017 р.;

- сформулювати принцип неприпустимості конфлікту інтересів (ч. 1 ст. 9 ПАЕ) відповідно до загально визначених міжнародних стандартів, з урахуванням можливого конфлікту інтересів між різними клієнтами адвоката;

- до тексту повернути статтю "Етичні обмеження щодо майнових угод адвоката з клієнтом", яка передбачала, що адвокат не може укладати з клієнтом, доручення якого перебуває в його провадженні, договорів майнового характеру, окрім договорів про засоби забезпечення зобов'язань клієнта щодо сплати гонорару або погашення фактичних видатків, пов'язаних із виконанням доручення (ст. 31 в ред. ПАЕ від 17 листопада 2012 р.);

- повернути до ПАЕ багато положень щодо відносин із судом й особливостей поведінки адвоката в ході судового розгляду справи (ст. 42), що були замінені відсильною нормою до процесуального законодавства, законодавства про судоустрій та адвокатуру, які не містять вимоги дотримання етичних норм професійної поведінки адвокатів (у ред. від 9 червня 2017 р.);

- вилучити норми про наділення Ради адвокатів України, Національної асоціації адвокатів України правом встановлювати засади адвокатської діяльності (ч. 1

ст. 50) як такі, що суперечать п. 14 ст. 92 та ч. 3 ст. 131-2 Конституції України;

- спростити порядок реагування адвоката на незаконні або неетичні дії колеги, вилучення обов'язку звернення до ради адвокатів регіону до реагування в порядку звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (ч. 3, 4 ст. 52), який було запроваджено в редакції ПАЕ від 9 червня 2017 р.;

- видалити оціночні поняття з розділу про дотримання ПАЕ в мережі інтернет;

- уніфікувати принципи дотримання ПАЕ в мережі інтернет (ст. 57–60) із загальними принципами адвокатської етики (ст. 6–13) та Міжнародної асоціації юристів (IBA) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій;

- повернутись до норми ст. 14 ПАЕ в редакції від 1 жовтня 1999 р. щодо обмеженого рекламування адвокатської діяльності;

- повернути фактори, що мають брати до уваги під час визначення обґрунтованого розміру гонорару в редакції ч. 3 ст. 33 ПАЕ від 1 жовтня 1999 р. та врегулювати в ПАЕ питання "гонорару успіху";

- вилучити з тексту розд. XI "Відповідальність за порушення ПАЕ" (ст. 66–70).

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затверджена Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137> (дата звернення: 10.12.2021).

2. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : Указ Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (дата звернення: 10.12.2021).

3. Правила адвокатської етики, затверджені звітньо-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року із змінами, внесеними з'їздом адвокатів України від 15 лютого 2019 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf (дата звернення: 10.12.2021).

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/5076-17/print1486547138018324> (дата звернення: 10.12.2021).

5. Кухнюк Д. Нові ПАЕ як дзеркало адвокатського самоврядування в Україні. *Юридична газета*. 3 жовтня 2017 року. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshet/novi-pae-yak-dzerkalo-advokatskogo-samovryaduvannya-v-ukrayini.html> (дата звернення: 10.12.2021).

6. Charter of Core Principles of the European Legal Profession. URL: https://www.ccbpe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf (дата звернення: 10.12.2021).

7. Принципи Міжнародної асоціації юристів (IBA) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій. URL: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=27ebac25-0d13-4318-a1c4-6b751aca935f> (дата звернення: 10.12.2021).

8. Кухнюк Д. Професійна етика у віртуальному просторі. *Юридична газета*. 2019. № 17–18 (671–672). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshet/profesiyna-etika-u-virtualnomu-prostorii.html> (дата звернення: 10.12.2021).

9. Кухнюк Д. Звіт "Адвокатська етика в Україні". *Лабораторія законодавчих ініціатив*. Київ, 2018. С. 17–18. URL: <https://parliament.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/report.pdf> (дата звернення: 10.12.2021).

10. Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність від 30 серпня 2014 року : Рішення РАУ № 120 із змінами та доповненнями. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2021-07-03-polozhennya-63_60f5396612b44.pdf (дата звернення: 10.12.2021).

11. Вортем Л. Звіт за результатами аналізу змісту правил адвокатської етики НААУ на предмет їх відповідності міжнародним стандартам (2018). URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/NJ_Bar_RoC_Report_Wortham_Oct_2018_UKR_.pdf (дата звернення: 10.12.2021).

References

1. Stratehiia rozvytku systemy pravosudiva ta konstytutsiinoho sudochynstva na 2021-2023 roky zatverdzhena Ukazom Prezidenta Ukrainy vid 11 chervnia 2021 roku № 231/2021 (2021) [The Strategy for the Development of the Justice and Constitutional Judiciary System for 2021-2023 approved by the Decree of the President of Ukraine of June 11, 2021.

№ 231/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137> (in Ukrainian).

2. Pro Stratehiiu reformuvannia sudoustroiu, sudochynstva ta sumizhnykh pravovykh instytutiv na 2015-2020 roky: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 20 travnia 2015 roku № 276/2015 (2015) [On the Strategy for the Reform of the Judiciary, Judiciary and Related Legal Institutions for 2015-2020: Decree of the President of Ukraine of May 20, 2015 № 276/2015] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (in Ukrainian).

3. Pravyla advokatskoi etyky zatverdzeni zvitno-vybornym z'zdom advokativ Ukrainy 9 chervnia 2017 roku iz zminamy vnesenymy z'zdom advokativ Ukrainy 15 liutoho 2019 roku (2019) [Pravyla advokatskoi etyky zatverdzeni zvitno-vybornym z'zdom advokativ Ukrainy 9 chervnia 2017 roku iz zminamy vnesenymy z'zdom advokativ Ukrainy 15 liutoho 2019 roku]. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf (in Ukrainian).

4. Zakon Ukrainy "Pro advokaturu ta advokatsku diialnist" (2012) [Law of Ukraine "On Advocacy and Advocacy"]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/5076-17/print1486547138018324> (in Ukrainian).

5. Kukhnyuk D. (2017) Novi PAE yak dzerkalo advokatskoho samovriaduvannia v Ukraini // Yurydychna hazeta. – 3 zhovtnia 2017 roku [New PAE as a mirror of advocacy self-government in Ukraine // Yurydychna Gazeta. – October 3, 2017]. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/insheni/novi-pae-yak-dzerkalo-advokatskogo-samovriaduvannia-v-ukrayini.html> (in Ukrainian).

6. Charter of Core Principles of the European Legal Profession. URL: https://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf (in Ukrainian).

7. IBA International Principles on Social Media Conduct for the Legal Profession (2014). URL: <https://www.ibanet.org/MediaHandler?id=27ebac25-0d13-4318-a1c4-6b751aca935f> (in Ukrainian).

8. Kukhnyuk D. (2019) Profesiina etyka u virtualnomu prostori Yurydychna hazeta [Professional ethics in cyberspace Yurydychna Gazeta]. №17-18 (671-672). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/insheni/profesiina-etika-u-virtualnomu-prostori.html> (in Ukrainian).

9. Kukhnyuk D. (2018). Zvit "Advokatska etyka v Ukraini". Laboratoriia zakonodavchykh initsiatyv, Kyiv [Lawyer Ethics in Ukraine Report. Laboratory of Legislative Initiatives]. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/report.pdf> (in Ukrainian).

10. Polozhennia pro poriadok pryiniattia ta rozghliadu skarh shchodo nenalezhnnoi povedinky advokata, yaka mozhe maty naslidkom yoho dystyplinarnu vidpovidalnist vid 30 serpnia 2014 roku Rishennia RAU № 120 iz zminamy ta dopovnenniamy (2014) [Regulations on the Procedure for Accepting and Considering Complaints Concerning the Misconduct of a Lawyer, which May Consequence His Disciplinary Responsibility of August 30, 2014 RAU Decision № 120 as amended]. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2021-07-03-polozhennya-63_60f5396612b44.pdf (in Ukrainian).

11. Vortem L. (2018) Zvit za rezultatamy analizu zmistu pravyl advokatskoi etyky NAAU na predmet yikh vidpovidnosti mizhnarodnym standartam [Report on the results of the analysis of the content of the rules of ethics of lawyers of NAAU for their compliance with international standards]. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/NJ_Bar_RoC_Report_Wortham_Oct_2018_UKR_.pdf (in Ukrainian).

Надійшла до редакції 15.12.21

D. Kukhnyuk, PhD (Law), Associate Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE PECULIARITIES OF DISCIPLINARY RESPONSIBILITY OF LAWYERS FOR VIOLATION OF THE RULES ON ADVOCATES ETHICS

The purpose of this study is to reveal the peculiarities of disciplinary responsibility of lawyers for violation of the Rules on Advocates Ethics. This requires clarification of the grounds for bringing a lawyer to disciplinary responsibility, the improvement of the rules of disciplinary proceedings against a lawyer, and the differentiation of the types of sanctions that can be applied to a lawyer.

The article uses such methods of research as: comparison and generalization – to disclose the changes made in the new edition of the Rules of lawyer ethics, analysis and synthesis, induction and deduction.

The result of the study is the disclosure of peculiarities of bringing to disciplinary responsibility both Ukrainian and foreign lawyers. The new edition of the Rules on Advocates Ethics has been analysed in the context of a comparison with the previous edition and proposals have been made to improve the current provisions of the new edition of the Rules on Advocates Ethics regarding the criteria of evaluation of ethical aspects of advocate's conduct in disciplinary proceedings of qualification and disciplinary commissions of the Bar; the need to return some important provisions to the principle of independence and freedom of advocacy in carrying out their activities was outlined. It has been substantiated that it is inappropriate to establish a special procedure for bringing advocates to disciplinary responsibility in case they violate the Rules of Advocates Ethics.

In the conclusions, it should be noted that the rules of Rules of Advocates Ethics should not duplicate the procedural rules of the Law and the Regulation on the procedure for acceptance and consideration of complaints about improper conduct of an advocate, which may entail his disciplinary responsibility.

Keywords: rules of advocate's ethics, disciplinary responsibility of an advocate, grounds for disciplinary responsibility of an advocate, disciplinary penalties.